

Fra Østerild kirkebog

Af KNUD MORTENSEN

Kirkebøger er velkendt kildestof for den, der søger sine aner. I en del kirkebøger har præsterne vedføjede personlige bemærkninger eller oplysninger om dødsårsag. Derved får disse kirkebøger betydning ud over det personhistoriske, idet mange af notitserne glimtvis giver os indblik i de svundne tiders livsvilkår.

Kirkebogen for Hunstrup-Østerild sogne er en sådan rig kilde.

1768

Dorthe Christens Datter død i Præstegaarden, hvor hun tiende for Brygers Pige d. 21. Aprilis og begravet Dom. Jubillate¹) paa Hundstrup Kirkegaard, gl. 27 Aar og 4re Maaneder.

NB. Hun døde efter 3 dages Leje *expassione hysterica & Suppressione mensium*.

Christen Smeds Enke Anne Christens Datter død hos Mads Nielsen i Kløv d. 22de Aprilis og begravet Dom. Jubilate paa Hundstrup Kirkegaard, gl. 74 Aar Mindre 2 Maaneder.

Hun hafde været gift 33 Aar og sad Enke i 16 Aar.

NB: Hun døde efter 4re Maaneders Leje, da Naturen og Kræfterne sviktedes ved en nesten bestandig Diarree.

Maren Peders Datter, Peder Thomsens Hustrue i Hundstrup, død d. 1ste Aug. og begravet paa Hundstrup Kirkegaard d. 5te ejusdem., gl. 47 Aar.

Hendes Svaghed var en hastig paakommende *Mavepine med obstruction*, som gjorde det af med hende i 2 dage.

1769

Michel Smeds Søn Ole i Hundstrup død d. 27de Martii og begravet Dom. Qvasimodogen²) paa Hundstrup Kirkegaard, gl. 21 Aar.

Hand døde af en slags hidsig svaghed, samlet med side sting og forstoppelse for brystet, hvilket i dette foraar har temmelig grasseret, men har dog ikke for ret Mange været dødelig.

Thomas Jensens Enke Helle Jørgensdatter i Østerild død d. 3die Nov. og begravet paa Østerild Kirkegaard Dom. 25 p. Trinit., gl. 71 Aar og 3 Maaneder.

Hun døde efter 8 maaneders Svaghed, udtæret af gammel Skrøbelighed.

Aage Nielsens Hustrue Karen Christens Datter i Hoxer død d. 13 Nov. og begravet paa Østerild Kirkegaard d. 21 Dito, gl. 26 Aar og 1 Maaned.

Hun døde meget hastig fra 2 smaae børn, efter at hun vel 3 ugers tiid hafde været lidt Strentevueren, dog kunde gaae i Huuset, samt æde og drikke, var og borte til et Bryllup og på hjemvejen Consulerede Docteren, hvorpaa hun før hun end kom hjem blev saa sleet angreben, at hun begynte at falle paa forstanden, som tog til Meere og Meere efter hun var hjemkommen, da hun og Mistede Mælet og under stærke Convulsioner anden Dagen eller Nat efter opgav aanden. Efter sigende skal hun af een i

Thisted paa hendes hjemvej have faaet en portion Draaber Mod sott, som Mand Syntest hun var beheftet med, hvorpaa hun paa Vejen blev angreben, som meldt er. Hun var lidt Gulagtig før hun døde, men saa snart hun var død blev hun guul som en Kabeleje.

Anders Knudsens Enke Maren Olufs Datter døde d. 19de Fbr. og blev begravet paa Østerild Kirkegaard Test. Nativit., gl. 63 Aar og Nogle Maaneder. Dette stakkels Menneske, som var halv taabelig, levede nesten af tiggerie, ligesom hun og tilsidst laae nogle dage paa et sted og nogle paa et andet i Østerild, siden ingen kunde eller vilde have hende bestandig for hendes slette Væsen og skidenfærdigheds skyld. De sidste Nætter laae hun til Niels Skyttes i Østerild, hvor hun var kommen til noget svageligere end sædvanlig, og da Mand hafde med nød faaet hende fuldt hen til Naboens Christen Hendrichsens, og hun hafde sat sig ned paa en stoel i stuen, opgav hun strax Aanden.

1770

Stephan Nielsen i Kløvs Mølle død d. 16 Martii og begravet paa Hundstrup Kirkegaard d. 24de Dito, Gl. noget over 59 Aar. Hand kom ulykkelig af Dage, da hand vilde kiøre tilbage fra Kottergaard med en Vogn, hvor paa hand hafde ført een af sine Døttre til et Trolovelse, men falt af vognen neden for Broe Mølle bakke og blev hengende fast ved Navret, hvorpaa hand blev slebt til hen Mod Broe Mølle, saa at da folk kom til ham, hafde hand mist Sands og Mæle, og døde nogle Timer efter. Hvordan hand er falden af Vognen er Gud alleene bekient. Ventelig har hand faaet lidt mere at drikke end hand, da hand kom ud i den overmaade sterke kulde, har kundet taale, saa hand er bleven Ør og døssig i hovedet, thi ellers var hand, saa vidt jeg veed, slet ikke for at drikke, og efter sigende satte hand sig paa Vognen uden nogen kunde mærke hand var besværet.

Min Lige text over ham var af Eceles. 9, 12³).

Mærkeligt er det, at en Mand fra Hiardemaal Sogn, som og samme Dag og eftermiddag kiørte hjem fra et Bryllups huus var i yderste Livs Fare, da hand ey hafde Samling til at styre Vogn og bæster, saa hand veltede og kom af Vognen, men kom igien paa Vognen, og endelig efter megen tumlen kom sovende til Bye og huus. Hvor underlig og skiult er Guds Veje. Men Herren gjøre os aarvaagne.

Jens Christensen i Østerild død d. 19de April og begravet paa Østerild Kirkegaard Søndagen efter Paaske, gl. 43 Aar.

Han døde af en hals byld, som efter at den hafde syntest lidt at give efter og bedres, qualte ham hastig og uformodentlig.

Christen Jensen Smed i Hundstrup død d. 1ste Maji og begravet paa Hundstrup Kirkegaard Dom. Jubilate, gl. 47½ Aar.

NB. Mavens og Fordøje kræfternes svekkelse var Aarsag i hans Død.

¹ 3. søndag efter påske.

² 1 søndag efter påske.

³ Prædikerens bog 9.12: "Thi et menneske kender lige så lidt sin tid . . ."

Jacob Es chesen i Tøushede død d. 2den Juni og begravet paa Østerild Kirkegaard d. 8de ejusdem., gl. henved 81 Aar. Hand døde blot af Kræfternes aftagelse efter haanden formedelst Alderdom, da det ellers altid hafde været en sterk Mand.

D. 28 Juny blev disse Menigheders Høyfortiente Siælesørger, nu ævig Sal. Hr. Hans Thomsen Møller hiemkaldet til sin Herres Glæde, og blev den 6te Julii nedsatt i Hundstrup Kirke.

1776

D. 18de Juny døde Jens Christensens Søn Anders i Balle og blev begravet d. 23de, g l. 15ten, han var efter Anseelse rørt af en Lynild Straale, da han d. 9de Juny var ude i et stærk Torden Veyr, dog gik han ikke til Sengs før Dagen efter, skiønt han klagede over Hoved Pine, og da lod sig først see en blaae Plæt paa det eene Øyelaag, hvorpaa Ansigtet opsvulmede, saa synet forgik og mange Huller udbrød med Materie, der saaes ogsaa mange blaae Plætter paa Kroppen.

1776

D. 14 Maj døde den gamle Nordmand Andreas Hermansen Steenhugger ved Kiølbyegaard, boede i Østerild, gl. 70 aar, han var født i Trondheim, lærte først Bagger Profession, hvorpaa han reyste til Kiøbenhavn, siden lagt sig efter Steenhugger Haandværk, havde i den tiid han var i Kiøbenhavn eller Siælland været gift, og i dette Egteskab haft en Søn, som endnu skal leve i Schielskiør. Han blev begravet d. 19 Maj.

1786

Den 15de Marty blev den Høy Velbaarne nu Salige Frue Kammerherinde Berregaards Liig biesadt i Hunstrup Kirke /: hvorfra det d. 17de blev bragt til Familie Begravelset i Thisted Kirke /: tilligemed 2de hinds afdøde Børn, nemlig mindste Datter Vibeche Marie og Bolle Villum Luxdorf. Denne Kiære og uforglemmelige Frue var født paa Brudagergaard i Fyhn d. 3 April 1757 af Høyadelige Forældre: S. T. hr. Oberstlieutenant Anders Sehested og S. T. Frue Vibeke Marie Pultz. D. 6 Juny 1777 kom hun i sine Forældres Huus paa Broholm i Fyhn i Egteskab med Hendes nu i dybes te Sorg efterladte Mand Høy Velbaarne hr. Kammerherre Friderich Berregaard til Stamhuset Kiølbye- og Vesløsgaarde. Deres Egteskab blev velsignet med 8 Børn, 6 Sønner og 2 Døttre /: hvilke alle findes her foran blandt de Føddes og døbtes Tal anførte /: Men midt i Fred paakom en Bitterhed, da de grasserende Børne Kopper indbrød, for hvis Anfald denne Dyrebare Frue med alle Børnene vare udsatte. Angrebet skeede paa den Sl. Frue d. 9de, men heftigst Natten imellem d. 14 og 15de Feb. Hun lod sig da betiene med det Høyværdige Sacramente, laae siden stille hen med en udmærket Taalmodighed under de heftigste Smertes, som den uhyre

Mængde Kopper øjensynlig maatte foraarsage /: uaget alle optænkelige Midler bleve andvente til sammes Lindring /: indtil det behagede Livets og Dødens Herre at hiemkalde Hende Natten mellem d. 21 og 22 Feb. Kl. henved 12. Herved tabtes for dette liv: Den Kiærligste Datter. Den Elskværdigste Egtefælle. Den Ømmeste og Forstandigste Moder. Den Omhyggeligste Huusmoder. Kort: En Dame, som ikke blot ved Fødsel, men ved Ædel Opførsel fortiente Alles Høyagtelse.

Hendes mindste Daatter fulgte ¼ time efter ind i Evigheden /: hun var født d. 5 Nov. 1786, altsaa kun 15 uger 4 Dage gammel /: og Sønnen Bolle Villum Luxdorf døde Mandagen d. 26 Feb., var født 11 Janu. 1782, altsaa 5 aar og 6 uger og 3 dage gammel.

1792

D. 7de Marty, da det var paa 3die Dag, at usædvanlig Sneefog med Frost og Storm, udgik Jens Christensen Spegers Datter Maren af Vesterbye til Naboe Huus for at laane Ild, det hun og bekom hos Jens Smed, men paa Hiemvejen blev hun af Sneefoget og Stormen forvildet, og nedført til Korskiæret, hvor hun først Fredag d. 9de Morgen, da Uveyret stilledes, blev funden død, hun blev begravet Onsdagen d. 14de Marty, var 16 Aar 8 Maaneder gammel. Text Ecel. 9,12.

1794

D. 25 Sept. blev Christen Bossens Datter Maren af Klou begravet. Hun døde i Thisted hos Amts Chirurgus Neve, hvorhen hun med sine Forældre, for ungefæhr 3 Uger siden, var henbragt for at cures af venerisk Svagthed. Hendes Liig blev efter Amtmandens Ordre hentet herhid, hun var nu 23 Aar gammel.

D. 30 Sept. blev Christen Bossen af Klou begravet, var ligesom foranmeldte hans Datter død under Cuuren i Thisted. 66 Aar.

1795

D. 31te Dec. døde Sr. Peder Thorum i Østerild /: efter at han fra 18 Jan. 1792 havde været rørt paa Venstre Side, saa han ikke uden Andres Hiælp kunde bevæge sig af Stedet /: Han quitterede i Aaret 1787 sin Tieneste som Forvalter ved Stamhuset Kiølbyegaard, hvor han som Dreng, Karl og Forvalter havde tient 43 Aar, og døde nu i sit Alders 68de Aar.

NOTER:

I den periode, de udvalgte eksempler Stammer fra, var der følgende præster:

1755, Hans Thomsen Møller. ”Død meget pludseligt, som han stod i gården og talte med sin karl”.

1770, Christian Carl Hansen Brorson.

1773, Jørgen Berg Stampe (død 1804).

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1987, side 54-58).